

Warmte die blijft

Op een zomers warme dag ontmoet ik een zonnige vrouw. Ze zit recht-op in bed. Nog maar net overgebracht naar de palliatieve afdeling van verpleeghuis Ter Valcke. De gordijnen zijn gesloten om de felle zon zoveel mogelijk buiten te houden. Toch is de warmte overal voelbaar. De kamer is benauwd. Zo benauwd dat later die dag besloten wordt haar naar een koelere kamer te verplaatsen. De warmte maakt het ademen moeilijker.

Alexandra Markusse (1974)

Maar zij? Zij wil geen patiënt zijn. Terwijl haar lichaam haar steeds meer in de steek laat, probeert ze vooral de mensen om haar heen gerust te stellen. Niet zij wordt gedragen door haar geliefden; het lijkt bijna andersom. Alsof zij hen nog één keer door deze moeilijke dagen heen wil helpen. Op haar nachtkastje ligt een eenvoudig lijntjesschrift. Daarin heeft ze al veel opgeschreven over haar afscheid. Welke muziek er moet klinken. Welke sfeer zij voor ogen heeft. Geen zware plechtigheid, maar een afscheid dat bij haar past. Ze had niet gezegd dat het buiten moest zijn. Dat was mijn gedachte. Terwijl ze vertelde over muziek, over een informele sfeer en over hoe zij herinnerd wilde worden, zag ik geen aula voor me. Ik zag een tuin.

Foto: Petra Slingenberg

Foto: Petra Slingenberg

Opnieuw realiseerde ik mij dat mensen ons lang niet altijd vertellen wat ze willen. Ze vertellen wie ze zijn. Het is aan ons om daarnaar te luisteren. Terwijl ik naar haar luisterde, voelde ik dat een tuin, tussen het groen en het open licht, beter bij haar zou passen dan een ruimte binnen. Daarom deed ik haar dat voorstel. Soms is de mooiste invulling van een afscheid niet wat letterlijk wordt gevraagd, maar wat zichtbaar wordt wanneer je goed luistert naar het leven achter de woorden. Dat kan betekenen dat er extra voorzieningen nodig zijn en dat dit gepaard gaat met aanvullende kosten. Toch vond ik het belangrijk haar dit voorstel te doen, omdat ik voelde dat dit afscheid het verhaal van haar leven het meest recht deed.

Nog geen achtenveertig uur later overlijdt ze. Veel sneller dan iemand had verwacht. Het tweede gesprek over haar levensverhaal komt er niet meer. Ineens zijn de woorden die zij zelf nog heeft opgeschreven van onschatbare waarde geworden. Na haar overlijden ontmoet ik haar familie. Niet op mijn kantoor, maar in de serre van haar huis. Ook daar is de zomer nadrukkelijk aanwezig. De temperatuur loopt hoog op. Toch besluit niemand haast te maken. Er wordt geluisterd. Naar elkaar. Naar herinneringen. Naar verdriet.

Op een gegeven moment vraagt haar partner of we het gesprek centraal kunnen voeren. Anders raakt hij de draad kwijt. Het lijkt een praktische opmerking. Maar eigenlijk zegt hij iets veel groters. Misschien zijn we verleerd om echt samen stil te staan. Om één gesprek te voeren. Zonder telefoons. Zonder afleiding. Gewoon luisteren naar elkaar. Zoals vroeger vanzelfsprekend was. Juist in gedeeld verdriet ontstaat verbondenheid. De wens van deze zonnige vrouw is helder. Haar afscheid moet licht uitstralen.

Juist in gedeeld verdriet ontstaat verbondenheid

En dat gebeurt. In de tuin van Op 't Hof Olmestein te Kloetinge verrijst een stretchtent. Witte stoelen staan klaar. Ballonnen, kaarslicht en bloemen. Niet om indruk te maken, maar omdat alles mocht uitstralen wie zij was. Ze wordt gedragen op de schouders door de belangrijkste mannen uit haar leven. Allemaal in dezelfde blauwe blouse. Het is een beeld dat je niet snel vergeet.

Die dagen realiseerde ik me opnieuw dat warmte twee gezichten kent. Er is de warmte die benauwt. Die de adem beneemt. Maar er is ook de warmte die mensen achterlaten. De warmte van een glimlach. Van aandacht. Van een huis waar altijd koffie klaarstaat. Van iemand die, zelfs in haar laatste levensfase, liever bezig is met de mensen om haar heen dan met zichzelf. Die warmte verdwijnt niet.

Nog voordat ik haar levensverhaal kende, kende ik eigenlijk al de kern. "Het moet een vrolijk en zonnig afscheid worden," zei haar partner. Meer hoefde ik eigenlijk niet te weten. Alles wat daarna volgde, bevestigde precies dat beeld. Misschien is dat wel het mooiste wat een mens kan nalaten. Niet hoeveel jaren je gegeven zijn. Maar hoeveel warmte je in die jaren hebt uitgedeeld. Zonnig.